

За нашими підрахунками, найбільше на вибір майбутньої професії впливають батьки. Так, 63% учнів вказали, що обрали професію самостійно, без допомоги інших. Це свідчить про слабку ефективність профорієнтаційної роботи. Особливо слід наголосити на тому, що тільки 2% старшокласників відзначили вирішальну роль учителя при обранні професії. Лише 47% учнів знають вимоги до професії, яку вони обирають; 27% старшокласників отримують початкову підготовку щодо обраної професії; 15% не знають, де можна здобути професію; 62% не уявляють перспектив професійного зростання.

При цьому 17% батьків не згодні з профнамірами своїх дітей. Тільки 38% учнів вказали, що в період закінчення школи вони почувають себе впевненими й готові реалізувати свої можливості.

Висновки. На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено основні напрями роботи із соціально-професійного самовизначення учнів молодших класів, підлітків, старшокласників. Встановлено, що підготовка школярів до соціально-професійного самовизначення здійснюється неефективно, тому необхідний пошук шляхів підвищення ефективності соціально-профорієнтаційної роботи й поліпшення якості підготовки вчителів до цієї роботи.

Література

1. Зарицька В.В. Формування здатності до самореалізації: Комплексна програма для старшокласника / В.В. Зарицька. – Запоріжжя, 2002.
2. Закон України “Про освіту”. – К. : Генеза, 1996.
3. Законодавство про освіту : збірник законів. – К. : Парламентське видавництво, 2002.
4. Павлютенков Є.М. Модель підготовки компетентного випускника гімназії / Є.М. Павлютенков, В.І. Галич, Т.М. Чабан. – Х. : Основа, 2009.
5. Соціальне та профільне самовизначення учнів: Інноваційні наскрізні програми та методики їх впровадження / [укл. В.В. Зарицька]. – Запоріжжя, 2003.

ЗЕНЯ Л.Я.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТАРШОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

Одним з провідних напрямів професійної педагогічної освіти є наразі підготовка вчителя-дослідника [3; 8]. Соціальні трансформації, розвиток педагогічних систем, оновлення педагогічної практики вимагають від сучасного вчителя участі в інноваційних процесах, прийняття нестандартних рішень, творчості в організації педагогічної діяльності, яка є невід’ємною частиною дослідної роботи. У Концепції педагогічної освіти одним із завдань практичної підготовки вчителя є формування в нього творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності [3, с. 21].

В.С. Лазарєв і Н.Н. Ставринова характеризують взаємодію творчості й дослідної роботи так: творча діяльність переходить у дослідну щоразу, коли педагог, узагальнюючи свій досвід, упроваджуючи досвід своїх колег або нові технології, свідомо використовує такі методи дослідження, які дають можливість отримати об'єктивні дані про результати його творчої роботи [5, с. 51].

Науково-дослідна діяльність студентів у вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ) України, яка здійснюється поетапно від курсу до курсу з поступовим зростанням обсягу та складності набутих студентами знань, навичок і вмій у процесі виконання ними наукової роботи, забезпечує вирішення таких завдань, як формування наукового світогляду та оволодіння методами наукового дослідження; розширення наукової ерудиції майбутнього фахівця; розвиток нахилів до пошукової дослідної діяльності, до творчого розв'язання навчально-виховних завдань у сучасній школі; прищеплення студентам умій та навичок самостійної науково-дослідної діяльності [9, с. 4].

Науково-дослідна робота створює необхідні передумови для виховання й самореалізації особистісних творчих можливостей студентів:

- забезпечує умови для виявлення, розкриття й розвитку здібностей і талантів серед молоді, що навчається;
- сприяє всебічному розвитку особистості, формуванню її об'єктивної самооцінки; оволодінню навичками роботи в творчих колективах, залученню до організаторської діяльності;
- розвиває в молодих людей здібності до самостійно обґрунтованих суджень і висновків;
- дає змогу студентам раціонально використовувати вільний час, відволікає їх від непристойних (недостойних) спокус, від набуття шкідливих звичок та антисупільних діянь;
- надає молодим людям можливості випробувати свої сили у вирішенні актуальних завдань за різними напрямками науки, економіки, техніки й культури;
- індивідуалізує навчання та інтенсифікує навчальний процес при дотриманні державного стандарту вищої професійної освіти;
- розвиває в майбутніх спеціалістів готовність і здібність до підвищення кваліфікації та перепідготовки, постійної самоосвіти й самовдосконалення;
- забезпечує найбільш ефективний професійний відбір здібної та талановитої молоді для рекомендації до вступу в аспірантуру, для поповнення науково-педагогічних кадрів [11, с. 207–208].

Науково-дослідна робота студентів як важливий компонент професійної підготовки вчителя стає предметом спеціальних наукових досліджень (Г.Ф. Глебова, В.В. Краєвський, В.П. Кузовльов, Н.М. Кушнарєнко, В.С. Лазарєв, К.С. Махмурян, П.І. Образцов, Й.І. Пассов, К.К. Потапенко, А.В. Райцев, С.В. Роман, О.І. Савєнков, І. Сахневич, М.І. Соловей, Є.С. Спіцин, Н.Н. Ставринова, Л.О. Суценко, З.М. Шалік, В.М. Шейко та ін.). Йдеться про формування методологічної культури вчителя [4].

Метою статті є визначення дослідницьких умінь учителя іноземної мови (далі – ІМ) старшої профільної школи і можливих шляхів їх формування.

Для досягнення поставленої мети проаналізуємо різні погляди, наявні в науковій літературі, стосовно розвитку у вчителя методологічної культури.

Так, за В.С. Лазаревим і Н.Н. Ставриною, педагог як суб'єкт дослідної діяльності повинен бути здатним: 1) виявляти необхідність у проведенні досліджень для одержання нового знання; 2) ставити завдання дослідження; 3) розробляти гіпотези; 4) планувати проведення досліджень; 5) виконувати дослідні дії; 6) аналізувати вихідні дані й оцінювати результати досліджень [5].

Досліджуючи особистість учителя ІМ і його педагогічну майстерність, науковці визначають дослідницькі вміння, якими він повинен володіти.

Перша група вмінь пов'язана з аналізом, а саме:

- 1) уміння аналізувати уроки будь-яких видів;
- 2) уміння аналізувати діяльність колег і свою власну;
- 3) уміння аналізувати діяльність учнів;
- 4) уміння аналізувати підручники й навчальні посібники.

Друга група вмінь пов'язана з методами наукового дослідження:

- 5) уміння працювати з науковою літературою;
- 6) уміння проводити спостереження;
- 7) уміння проводити анкетування та бесіду;
- 8) уміння тестувати з метою вивчення індивідуальних якостей учнів і визначення рівня навченості;
- 9) уміння проводити нескладний експеримент.

Третя група – вміння більш загального характеру, пов'язані з діяльністю вчителя в цілому:

- 10) уміння підготувати наукову доповідь з будь-якої проблеми навчання іноземних мов;
- 11) уміння написати статтю на методичну тему;
- 12) уміння брати участь у дискусії з методичних проблем;
- 13) уміння узагальнювати досвід (свій та інших);
- 14) уміння сприймати нове та втілювати його в життя;
- 15) уміння вести роботу, пов'язану із самоосвітою [6, с. 225–226].

С.В. Роман у дослідній діяльності вчителя розрізняє гностичні та власне дослідницькі вміння. Гностичні, або аналітичні, вміння вчений визначає як вміння вчителя аналізувати, систематизувати, узагальнювати, класифікувати, оцінювати педагогічні явища, які є об'єктом дослідження, виявляти їхні зв'язки та відносини. Власне дослідницькі вміння забезпечують науково-методичну діяльність учителя, яка передбачає:

– вміння працювати з довідковою й науково-методичною літературою, що вимагає оволодіння трьома групами методів опрацювання спеціальної літератури: 1) бібліотечно-бібліографічними; 2) методами логічної обробки тексту шляхом анотування, складання плану, тез, конспекту прочитаного; 3) методами творчої діяльності у зв'язку з прочитаним;

– вміння спостерігати й аналізувати свою педагогічну діяльність і роботу колег за попередньо визначеними та науково обґрунтованими критеріями з метою вивчення й узагальнення досвіду їхньої роботи або надання допомоги вчителю-початківцю;

– вміння вивчати, узагальнювати й поширювати нові методи навчання іноземної мови;

– вміння висувати гіпотезу, організовувати та проводити нескладний експеримент або запроваджувати пілотні проекти;

– вміння представляти досвід своєї роботи в статтях, виступах на науково-практичних конференціях, а також шляхом проведення майстер-класів тощо.

Крім того, одним з найважливіших аспектів дослідної діяльності вчителя С.В. Роман визначає вивчення із застосуванням різних методів дослідження особистості школяра: його потреб, інтересів, мотивів учіння, контексту діяльності, статусу в учнівському колективі; індивідуальних здібностей, а також динаміки успішності [12; 13].

Формування умінь і досвіду реалізації дослідної діяльності вимагає визначення сфер майбутньої дослідної діяльності вчителя, спрямованості цілей, змісту, організації й технологій на підготовку студента як суб'єкта дослідної діяльності, створення умов для моделювання дослідної діяльності педагога в процесі навчання студентів.

В.В. Краєвський наголошує, що звичка одержувати знання в готовому вигляді робить майбутніх педагогів нездатними застосовувати їх у своїй професійній діяльності, самотійно ставити й вирішувати завдання, що вимагають звернення до наукового знання. Методологічна культура, що передбачає володіння умінням рефлексії щодо власної наукової роботи дослідника, не може передаватися як сукупність готових знань і приписів. Володіння методологічною рефлексією розвиває здатність до наукового обґрунтування, критичного осмислення та творчого використання певних концепцій, форм і методів пізнання, управління, конструювання [4].

Розрізняють два види рефлексії як складника культури мислення, що ґрунтується на методологічних знаннях учителя-дослідника: методичну та методологічну. Методична рефлексія спрямована на: 1) самоаналіз як складник безпосередньої діяльності вчителя, що здійснюється одночасно з навчанням; 2) самоаналіз ретроспективного типу, повернений у минуле: а) осмислення та аналіз власної діяльності в термінах проекту; б) аналіз власної діяльності в термінах науки; 3) самоаналіз прогностичного типу, звернений у майбутнє. Методологічна рефлексія передбачає аналіз педагогічного дослідження за такими характеристиками: а) проблема, тема, об'єкт дослідження, його предмет, мета, завдання; б) гіпотези й положення, що захищаються, новизна, значення для науки, значення для практики як у процесі проведення дослідження, так і після отримання його результатів [4, с. 166].

У результаті зіставлення змісту цих видів рефлексії С.В. Роман конкретизує їх функції: методична рефлексія спонукає до поповнення, розширення, поглиблення обсягу наукових знань, потрібних вчителю для успіш-

ного проектування й конструювання навчально-виховного процесу, іншими словами, до присвоєння нових наукових знань. Методологічна рефлексія також стимулює поглиблення наукової ерудиції педагога-дослідника для успішного проектування та конструювання науково-дослідного процесу, але кінцевим результатом останнього має бути формування нових наукових знань [13].

Становленню методологічної культури майбутнього вчителя може сприяти організація пізнавальної діяльності студентів, розвиток у них самостійності, залучення до процесу пошуку, формування вмінь користуватися наукою для осмислення та вдосконалення практичної діяльності [4].

Й.І. Пассов розглядає в професійній підготовці вчителя ІМ культ пізнання основою, що породжує пізнавальну активність і студента, і викладача. Культ пізнання розглядається вченим як усвідомлення значущості навчальної, наукової роботи та педагогічної практики для професійного становлення, усвідомлення зв'язку пізнання із життєвими цінностями студента [10, с. 11–12].

Досліджуючи автономію вчителя, К.С. Махмурян пропонує розуміти її як самовизначення, саморозвиток і самоактуалізацію вчителя в професійній діяльності. Нею виділено три рівні автономії вчителя: початковий, підвищений і високий, на досягнення якого впливає розвиток навичок дослідної роботи, самоконтролю та рефлексії [7].

У дисертації Г.Ф. Глебової сформульовані необхідні й достатні умови проектування дослідної діяльності вчителя. До необхідних умов віднесені: 1) визнання суб'єктності учня як проектувальника власного життя, себе як майбутнього професіонала й суб'єктності вчителя як проектувальника своєї професійної діяльності; 2) забезпечення максимальної реалізації освітніх потреб учня і професійних запитів учителя; 3) урахування пізнавальних особливостей учителя в організації освітньої взаємодії і її проектування в дослідницькій діяльності; 4) пошук і реалізація в проектуванні інваріантів проектної діяльності: основних проектних процедур і станів; 5) варіативність змісту проектних процедур і станів з урахуванням особистісних особливостей учителя-дослідника й учня-дослідника; 6) визнання дослідної діяльності засобом максимальної професійної самореалізації вчителя і засобом максимального розвитку творчого інтелектуального потенціалу учня; 7) організація дослідної діяльності у структурі управління інноваційною школою як засобом підвищення ефективності навчання з урахуванням об'єктивно існуючих закономірностей особистісно орієнтованого навчання як відкритої, гнучкої системи, що розвивається.

До достатніх умов Г.Ф. Глебова зараховує: 1) організацію навчання проектної і дослідної діяльності в межах науково-практичних семінарів, дослідних спільнот; 2) забезпечення загальної організації та координації дослідної роботи вчителів і учнів у формі науково-дослідної лабораторії на базі інноваційної школи, основною метою якої є розробка оптимальної моделі особистісно орієнтованого навчання; 3) забезпечення зв'язку науково-дослідної лабораторії з іншими структурними підрозділами інноваційної

школи: кафедрами, тимчасовими творчими групами та іншими об'єднаннями; 4) залучення у різнорівневу дослідну діяльність усіх учителів і учнів через використання “методу проектів” у різних видах предметної діяльності: навчальної, дослідно-експериментальної, теоретичної, творчої; забезпечення реалізації дослідних проектів вчителів і учнів в умовах інноваційної школи з відповідною мотивацією й системою заохочення [1].

Як видно із зазначених умов, дослідна діяльність суб'єктів навчального процесу пронизує всі його ланки в інноваційній школі, сприяє становленню педагога як учителя-дослідника та задоволенню освітніх запитів учнів.

Умови ефективної науково-дослідної роботи студентів виділені також у дисертації А.В. Райцева, до яких віднесені: 1) постановка навчально-наукових цілей перед студентами, стимулювання позитивного ставлення і інтересу до наукової роботи; 2) інтеграція теоретичних знань і практичного оволодіння способами і прийомами наукової роботи; 3) взаємозв'язок змісту й методів організації науково-пошукової роботи в процесі навчальних занять, виробничої (педагогічної) практики і позааудиторної роботи; 4) систематичне та послідовне ускладнення змісту, видів і методів організації дослідної роботи; 5) урахування рівня підготовки та індивідуальних особливостей студентів, диференціація проблемних, евристичних завдань [11, с. 220–221].

З огляду на зміст професійної діяльності вчителя ІМ старшої профільної школи [2] нами визначено його дослідницько-гностичні уміння, а саме:

- уміння досліджувати питання, пов'язані з профільним навчанням ІМ на основі міжпредметної координації;
- уміння здійснювати рефлексію та аналіз учителем своєї педагогічної діяльності в класах різних профілів, висувати гіпотези, моделювати процес навчання, експериментувати, узагальнювати результати;
- уміння аналізувати навчальну діяльність і навчальні досягнення учнів в профільних класах;
- уміння вивчати та аналізувати досвід інших учителів з питань профільного навчання ІМ;
- уміння аналізувати різні профільно спрямовані навчальні матеріали для старшої профільної школи;
- уміння самопізнання й пізнання особистості учня як суб'єктів навчального процесу.

Формування гностично-дослідницьких умінь майбутнього вчителя ІМ старшої профільної школи забезпечується системою спеціальної професійно-методичної підготовки, складовою якої є дослідна робота.

Дослідна робота в період педпрактики може бути організована за такими напрямками:

1. Охарактеризуйте статеві відмінності в латералізації півкуль і запропонуйте шляхи їх урахування в навчанні іноземної мови на старшому ступені.

2. Розкрийте зміст холістичного підходу до навчання іноземної мови на старшому ступені.

3. Назвіть прийоми, які використовуються в холістичному навчанні, заснованому на цілісній роботі головного мозку, на гармонійній взаємодії правої й лівої півкуль, розвитку дивергентного мислення. Запропонуйте можливості використання зазначених прийомів у навчанні іноземної мови. Обґрунтуйте Вашу думку.

4. Проаналізуйте можливості чинного навчально-методичного комплексу з іноземної мови для старшої школи щодо моделювання в ньому процесів, які б сприяли формуванню індивідуального стилю учня.

5. Визначте, як Ви можете розширити можливості чинних підручників з іноземної мови для старшої школи щодо формування індивідуального стилю учнів.

6. Опишіть, як Ви будете працювати за підручником, який побудовано за принципом надмірності і перевищує програмні вимоги.

7. Опишіть, яким Ви бачите підручник нового покоління з іноземної мови. Обґрунтуйте свою ідею.

8. Розкрийте особливості відбору й методичної організації змісту інтегрованого курсу з іноземної мови для допрофільної підготовки учнів.

9. Охарактеризуйте можливості мотивації учнів 9-го класу до вибору курсу допрофільної підготовки з іноземної мови.

10. Запропонуйте форми допрофільної підготовки учнів з орієнтацією: а) на філологічний профіль; б) на нефілологічні профілі.

11. Запропонуйте свій план психолого-педагогічної підтримки учнів 9-го класу: а) у професійному самовизначенні; б) у виборі профілю.

Оволодінню закономірностями наукового пізнання й розвитку методологічної культури майбутнього вчителя сприяє написання курсових і дипломних робіт у формі практико-орієнтованого проекту, продукт якого придатний до використання в професійній діяльності випускника.

Згідно з “Положенням про організацію навчального процесу у ВНЗ України”, курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання [14, с. 117]. Дипломною роботою передбачено систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності й застосування їх при вирішенні конкретних наукових, виробничих та інших завдань [14, с. 118].

Тематика студентських курсових і дипломних робіт має відповідати завданням професійної підготовки спеціалістів, ураховувати напрями та проблематику сучасних науково-педагогічних досліджень, залучати студентів до роботи над проблемами, що досліджуються окремими викладачами і співробітниками кафедри, враховувати різноманітність інтересів студентів у галузі педагогічної теорії і практики, а також результати роботи в науковому студентському товаристві, розробляти актуальні проблеми виховання та навчання дітей [4, с. 246].

Метою курсової роботи в системі професійно-методичної підготовки вчителя до профільного навчання ІМ у старшій школі є:

– поглиблення знань студентів з проблем допрофільної підготовки учнів основної школи засобами ІМ;

– подальший розвиток умінь самостійного критичного опрацювання наукових джерел, що висвітлюють проблеми педагогічного діагностування учнів з метою виявлення їх професійних інтересів та устремлінь; допрофільної підготовки учнів;

– розвиток умінь аналізувати позитивний вітчизняний і зарубіжний досвід реалізації допрофільної підготовки учнів основної школи засобами ІМ у середніх загальноосвітніх закладах;

– стимулювання студентів до самостійного наукового пошуку в організації допрофільної підготовки учнів.

Метою випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи в системі професійно-методичної підготовки вчителя допрофільного навчання ІМ у старшій школі є:

– поглиблення знань студентів з проблем профільного навчання ІМ у старшій школі;

– подальший розвиток умінь самостійного критичного опрацювання наукових джерел, що висвітлюють проблеми профільного навчання ІМ у старшій школі;

– розвиток умінь аналізувати передовий вітчизняний та зарубіжний досвід реалізації профільного навчання учнів старшої школи засобами ІМ у середніх загальноосвітніх закладах;

– стимулювання студентів до самостійного наукового пошуку в організації профільного навчання ІМ учнів старшої школи;

– розвиток умінь організації дослідно-експериментальної роботи, обробки отриманого емпіричного матеріалу, його аналізу, систематизації та інтерпретації.

Висновки. Формування умінь і досвіду реалізації дослідної діяльності вимагає визначення сфер майбутньої дослідної діяльності вчителя, спрямованості цілей, змісту, організації й технологій на підготовку студента як суб'єкта дослідної діяльності, створення умов для моделювання дослідної діяльності педагога в процесі навчання студентів.

Формування гностично-дослідницьких умінь майбутнього вчителя ІМ старшої профільної школи забезпечується системою спеціальної професійно-методичної підготовки, складовою якої є дослідна робота.

Оволодінню закономірностями наукового пізнання й розвитку методологічної культури майбутнього вчителя сприяє написання курсових і дипломних робіт у формі практико-орієнтованого проекту, продукт якого придатний до використання в професійній діяльності випускника.

Література

1. Глебова Г.Ф. Проектирование исследовательской деятельности учителя в системе личностно-ориентированного обучения : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Общая педагогика” / Г.Ф. Глебова. – Смоленск, 2003. – 19 с.

2. Зеня Л.Я. Прогностична модель професійно-методичної діяльності вчителя іноземної мови старшої профільної школи / Л.Я. Зеня // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла

Коцюбинського : зб. наук. праць. Серія : Педагогіка і психологія / [редкол.: М.І. Сметанський (голова) та ін.]. – Вінниця : Планер, 2008. – Вип. 25. – С. 173–181.

3. Концепція педагогічної освіти // Інформ. збірник Міністерства освіти України. – К. : Педагогічна преса, 1999. – № 8. – С. 8–23.

4. Краевский В.В. Общие основы педагогики : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений / В.В. Краевский. – 2-е изд., испр. – М. : Академия, 2005. – 256 с.

5. Лазарев В.С. Критерии и уровни готовности будущего педагога к исследовательской деятельности / В.С. Лазарев, Н.Н. Ставринова // Педагогика. – 2006. – № 2. – С. 51–59.

6. Мастерство и личность учителя: На примере преподавания иностранного языка / [Е.И. Пассов, В.П. Кузовлев, Н.Е. Кузовлева, В.Б. Царькова]. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2001. – 240 с.

7. Махмурян К.С. Теоретико-методологические основы ускоренной подготовки учителя иностранного языка в условиях дополнительного профессионального образования : автореф. дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теория и методика обучения и воспитания – (иностранные языки)” / К.С. Махмурян. – М., 2009. – 50 с.

8. Николаева С.Ю. Типова програма підготовки вчителя іноземної мови “Методика навчання іноземної мови у середніх навчальних закладах: для університетів та інститутів, факультетів іноземних мов” / С.Ю. Николаева, Н.К. Скляренко, Н.О. Бражник // Іноземні мови. – 1998. – № 2. – С. 8–35.

9. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів : посібник для студентів вищих навчальних закладів / [М.І. Соловей, Є.С. Спіцин, К.К. Потапенко, З.М. Шалік]. – К. : Ленвіт, 2004. – 143 с.

10. Пассов Е.И. Культуросообразная модель профессиональной подготовки учителя: философия, содержание, реализация / Е.И. Пассов // Іноземні мови. – 2002. – № 4. – С. 3–19.

11. Райцев А.В. Развитие профессиональной компетентности студентов в образовательной системе современного вуза : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08 / А.В. Райцев. – СПб., 2004. – 302 с.

12. Роман С.В. Організація науково-дослідної діяльності студентів 5 курсу під час педагогічної практики в старшій школі / С.В. Роман // Якість вищої мовної освіти: шляхи вдосконалення організації і проведення педагогічної практики майбутніх вчителів та філологів : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції / [за заг. ред. С.В. Роман]. – Горлівка : Вид-во ГДПІМ, 2008. – С. 4–7.

13. Роман С.В. Методична підготовка студентів до реалізації дослідної діяльності вчителя іноземної мови в початковій школі / С.В. Роман // Іноземні мови. – 2007. – № 3. – С. 23–30.

14. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарченко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В РАЙОНІ

Відповідно до Законів України “Про освіту” та “Про загальну середню освіту”, початкова освіта є обов’язковою основною складовою безперервної освіти. Держава визнає пріоритетну роль початкової освіти та створює належні умови для її здобуття. У наш час відбуваються динамічні зміни в суспільному та економічному житті країни, які не можуть не позначитися на освіті, у тому числі її початковій ланці як важливому чиннику виховання, навчання й розвитку дитини в новому тисячолітті.

Мета статті – виявити існуючі проблеми в початковій освіті, визначити шляхи їх вирішення на внутрішньошкільному рівні.

Нинішню ситуацію в початковій освіті України можна визначити як стадію формування нової системи цінностей, установок, звичок, яка спрямовується на забезпечення оптимальних умов процесу неперервного виховання й навчання особистості, що пов’язано зі зміною загальної світоглядної позиції та ціннісних орієнтацій, прагненням нашої країни інтегруватися до європейського простору.

У цих умовах доцільним є збереження розгалуженої мережі загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) I ступеня в районі.

Школа в більшості випадків є єдиним освітнім і культурним закладом на селі, відтак, не має конкурентів на ринку освітніх послуг. Тому слід забезпечити функціонування в кожному сільському населеному пункті, де є діти шкільного віку, щонайменше початкової школи. З метою створення умов для подальшого розвитку освіти, Указом Президента України № 941/2001 від 9 жовтня 2001 р. визначено додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні, які спрямовані на поліпшення соціального захисту педагогічних працівників та оновлення навчально-матеріальної бази навчальних закладів, у тому числі в сільській місцевості.

У великих містах, в умовах формування змінного ринкового середовища, навпаки, система управління навчальними закладами має тенденції до підвищення конкурентоспроможності освітніх послуг. Так, батьки майбутніх першокласників при виборі навчального закладу визначають, перш за все, привабливість навчального закладу, оцінюючи його з різних сторін, а саме: якісний стан викладання основних предметів, кваліфікований педагогічний персонал, актуальні додаткові освітні послуги, матеріально-технічну базу, режим перебування дитини в школі, харчування та збереження здоров’я учнів. Саме цим посилюються вимоги до професійної та управлінської діяльності керівників навчальних закладів. В умовах модернізації освіти сучасні керівники мають вирішувати нові проблеми, які вимагають від них умінь аналізувати великий обсяг фактичного матеріалу, прогнозувати розвиток школи, обирати нові інтерактивні програми та найновіші технології навчання, приймати рішення, організовувати їх виконання, оцінювати результати навчальної діяльності учнів початкових класів.